

Universiteit Utrecht

**Psychologische acculturatie en
externaliserend probleemgedrag: ervaren
discriminatie als mediator, etnische
klassensamenstelling als moderator.**

Master Thesis van de opleiding Jeugdstudies

Faculteit Algemene Sociale Wetenschappen

Naam: Roxanna Snijsheuvel

Studentennummer: 4185129

Scriptiebegeleider: dr. G.W.J.M. Stevens

Datum: 17-06-2015

Abstract

Eén risicofactor voor de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag bij allochtone jeugdigen lijkt de mate te zijn waarin jongeren zich oriënteren op hun etnische en de Nederlandse cultuur. Theorieën en bevindingen uit voorgaande studies impliceren dat vooral jongeren met een geïntegreerde psychologische acculturatieoriëntatie minder externaliserend probleemgedrag rapporteren. Het is echter nog onbekend in hoeverre het ervaren van discriminatie deze relatie kan verklaren en in hoeverre deze relatie varieert met de etnische samenstelling in de klas. De dataset die gebruikt is voor dit onderzoek is afkomstig van het Emotionele Problemen onder Scholieren onderzoek, waaraan 2307 Turks-Nederlandse, Marokkaans-Nederlandse, Surinaams-Nederlandse en Antilliaans-Nederlandse scholieren hebben deelgenomen. Op basis van een latente klasse analyse zijn vier acculturatiestrategieën geïdentificeerd in deze steekproef: een geïntegreerde (verbondenheid met beide culturen), gesepareerde (verbondenheid met de etnische cultuur), ambivalente (lage verbondenheid met beide culturen) en gemarginaliseerde (geen verbondenheid met een cultuur) acculturatiestrategie. Geïntegreerde jongeren vertoonden minder externaliserend probleemgedrag dan de andere drie acculturatieklassen, terwijl gemarginaliseerde jongeren meer externaliserend probleemgedrag dan gesepareerde en ambivalent geaccultureerde jongeren vertoonden. De verschillen tussen geïntegreerde en gesepareerde jongeren betreffende externaliserend probleemgedrag kunnen gedeeltelijk verklaard worden door verschillen in het ervaren van discriminatie tussen deze groepen. Etnische klassensamenstelling was geen moderator in de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag. Een aanbeveling voor toekomstig onderzoek is om te onderzoeken welke preventieprogramma's effectief zijn bij het voorkomen van een gemarginaliseerde en het bevorderen van een geïntegreerde acculturatiestrategie.

Key words: acculturation, externalizing, problem behavior, perceived discrimination, ethnic density, migrant youth

Uit recente cijfers blijkt dat ruim 13% van de jongeren in Nederland tussen de 11 en 17 jaar externaliserende gedragsproblemen vertoont (De Looze et al., 2013). Bovendien rapporteren adolescenten met een niet-westerse culturele achtergrond iets meer externaliserend probleemgedrag dan adolescenten met een Nederlandse achtergrond (De Looze et al., 2013). Ondanks dat empirisch onderzoek heeft aangetoond dat jongeren uit migrantenfamilies een verhoogd risico hebben op externaliserend probleemgedrag moet hierbij opgemerkt worden dat er grote verschillen lijken te bestaan tussen migrantengroepen met verschillende etnische achtergronden (Stevens & Vollebergh, 2008).

De oververtegenwoordiging van sommige groepen jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond wat betreft externaliserend probleemgedrag is problematisch juist omdat eerder onderzoek heeft aangetoond dat deze problemen zowel op korte als lange termijn negatieve consequenties kunnen hebben voor zowel het individu als voor de omgeving, zoals een verhoogd risico op slechte schoolprestaties, middelengebruik en delinquentie (Bongers, Koot, van der Ende, & Verhulst, 2008; Paalman, Terwee, Jansma, & Jansen, 2013). De combinatie van de omvang van de populatie allochtone adolescenten in Nederland (bijna 25% van de gehele populatie jongeren (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2013)) en de negatieve consequenties van externaliserend probleemgedrag voor adolescenten en de samenleving maken dat het zeer relevant is om de mogelijke oorzaken van deze problemen bij allochtone jeugdigen beter te begrijpen. Een risicofactor voor de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag bij allochtone jongeren lijkt de mate te zijn waarin jongeren zich oriënteren op hun etnische groep en de maatschappij waarin zij opgroeien, ook wel acculturatiestrategie genoemd.

Het meest toonaangevende theoretische acculturatiemodel is ontwikkeld door Berry (1999), waarin vier acculturatiestrategieën onderscheiden worden op basis van de oriëntatie van immigranten ten aanzien van de ontvangende cultuur en de oorspronkelijke cultuur. Allereerst is er sprake van een geïntegreerde acculturatiestrategie als immigranten zichzelf aanpassen aan de nieuwe cultuur en daarnaast hun oorspronkelijke cultuur behouden. Bij een geassimileerde acculturatiestrategie nemen immigranten de nieuwe cultuur over, zonder dat dit gepaard gaat met het behoud van de oorspronkelijke cultuur. Een gesepareerde acculturatiestrategie duidt op het behoud van de oorspronkelijke cultuur, zonder dat immigranten zich aanpassen aan de ontvangende cultuur. Ten slotte wordt er gesproken van de gemarginaliseerde acculturatiestrategie, waarbij er geen sprake is van cultuurbehoud bij immigranten, noch aanpassing aan de ontvangende cultuur.

Berry (1999) veronderstelt eveneens een relatie tussen acculturatiestrategieën van allochtone adolescenten en externaliserend probleemgedrag. Hij stelt namelijk dat een geïntegreerde acculturatiestrategie bij immigranten de meest bevorderlijke strategie is voor een optimale ontwikkeling en positieve uitkomsten, omdat deze jongeren zich thuis voelen bij beide culturen. Daarentegen stelt hij dat immigranten met een gemarginaliseerde acculturatiestijl de meest negatieve uitkomsten zullen tonen in vergelijking met de geïntegreerde, - gesepareerde- en geassimileerde immigranten. De verklaring hiervoor bestaat eruit dat gemarginaliseerde jeugdigen zich niet verbonden voelen met de ontvangende cultuur, noch de oorspronkelijke cultuur.

Een andere theorie die de relatie tussen acculturatiestrategieën en externaliserend probleemgedrag van allochtone adolescenten zou kunnen verklaren is de sociale controle theorie (Hirschi, 1977). Deze theorie verklaart waarom bepaald gedrag voorkomen wordt. De sociale controle theorie stelt dat personen die zich binden aan de maatschappij waarin zij leven, hun eigen gedrag controleren, vanwege het besef dat er sancties kunnen volgen als zij ongewenst gedrag zouden vertonen. De verbondenheid aan de maatschappij waarin zij leven, weerhoudt mensen er dus van om ongewenst gedrag te vertonen. Dit impliceert dat allochtone jeugdigen die zich minder verbonden voelen met de ontvangende cultuur sneller externaliserend probleemgedrag zullen vertonen dan jongeren die zich sterk verbonden voelen met de ontvangende cultuur. De vertaling van dit theoretische idee naar het model van Berry veronderstelt dat gesepareerde en gemarginaliseerde jongeren meer externaliserend gedrag vertonen dan geïntegreerde en geassimileerde jongeren.

Concluderend, uitgaande van het theoretische idee van Berry (1999) kan verwacht worden dat jongeren met een geïntegreerde acculturatiestrategie minder externaliserend probleemgedrag vertonen dan jongeren met een gesepareerde, geassimileerde en gemarginaliseerde acculturatiestrategie. Bovendien wordt verwacht dat de gemarginaliseerde groep adolescenten meer externaliserend probleemgedrag vertonen dan jongeren afkomstig uit de andere acculturatiestrategieën. Uitgaande van de sociale controle theorie wordt verwacht dat jongeren die zich minder verbonden voelen met de Nederlandse en etnische cultuur relatief meer probleemgedrag zullen vertonen dan jongeren met een sterke verbondenheid met de Nederlandse en etnische cultuur.

Verscheidene studies hebben aangetoond dat er een relatie is tussen acculturatiestrategieën en internaliserend probleemgedrag (Oppedal, Røysamb, & Heyerdahl, 2005; Smokowski & Bacallao, 2007), waarin naar voren kwam dat geïntegreerde jongeren

minder probleemgedrag vertonen dan jongeren met een gemarginaliseerde, gesepareerde, en geassimileerde acculturatiestijl. Er is echter relatief weinig onderzoek gedaan naar de relatie tussen de acculturatiestijlen zoals beschreven in het model van Berry en externaliserend probleemgedrag van jongeren. Het onderzoek dat heeft plaatsgevonden naar de relatie tussen acculturatiestrategieën en externaliserend probleemgedrag laat inconsistente resultaten zien. Uit onderzoek van Gonzales en collega's (2008) kwam bijvoorbeeld naar voren dat jongeren met een gesepareerde acculturatiestrategie minder externaliserend probleemgedrag vertonen dan adolescenten met een geïntegreerde of geassimileerde acculturatiestrategie. Ander empirisch onderzoek liet zien dat gemarginaliseerde jongeren meer externaliserend probleemgedrag vertonen dan geïntegreerde jongeren (Lau, Jernewall, Zane, & Myers, 2002). Daarentegen duidde ander onderzoek aan dat geassimileerde adolescenten meer externaliserend probleemgedrag vertonen dan jongeren met de overige drie acculturatiepatronen (Sullivan et al., 2007), terwijl onderzoek dat gericht is op acculturatiestrategieën van ouders liet zien dat kinderen van geassimileerde moeders meer externaliserend probleemgedrag vertonen dan kinderen die ouders hebben met de drie overige acculturatiestrategieën (Atzaba-Poria & Pike, 2007).

Psychologische acculturatie kan beschouwd worden als een relevant aspect van het acculturatieproces, omdat het gedefinieerd wordt als emotionele gehechtheid en betrokkenheid van individuen met de huidige cultuur en de oorspronkelijke cultuur (Stevens, Pels, Vollebergh, & Crijnen, 2004). Een voorgaande studie heeft drie acculturatiepatronen geïdentificeerd op basis van empirische data van volwassenen en adolescenten met een Marokkaanse etnische achtergrond, ook wel latente klasse analyse (LCA) en '*person-centered approach*' genoemd. Allereerst kwam een ambivalente acculturatieklasse naar voren, waarbij een individu zich gemiddeld verbonden voelt met zowel de oorspronkelijke cultuur als de huidige cultuur (13% van de adolescenten). Vervolgens werd een geïntegreerde acculturatieklasse onderscheiden, die duidt op een sterke verbondenheid van een individu met zowel de oorspronkelijke- als de huidige cultuur (47% van de adolescenten). Ten slotte kon op basis van de data een gesepareerde acculturatieklasse geïdentificeerd worden, waarin een individu zichzelf slechts verbonden voelt met zijn of haar oorspronkelijke culturele achtergrond (41% van de adolescenten). Bovendien bleek dat er een relatie was tussen deze drie acculturatiepatronen van Marokkaans - Nederlandse jongeren en externaliserend probleemgedrag (Stevens, Vollebergh, Pels, & Crijnen, 2007). Ambivalente meisjes vertoonden meer externaliserend probleemgedrag dan meisjes met een geïntegreerde of een

gesepareerde acculturatiestrategie. Voor jongens werd in deze studie geen significante relatie gevonden tussen acculturatiepatronen en externaliserend probleemgedrag.

Coatsworth, Maldonado-Molina, Pantin, & Szapocznik (2005) wijzen op het belang van een ‘*person-centered*’ benadering en het toepassen van LCA’s bij onderzoek naar acculturatie, waarbij jongeren niet worden ingedeeld op basis van de acculturatiepatronen van de theorie van Berry (1999), maar waarbij gekeken wordt welke acculturatiepatronen geïdentificeerd kunnen worden op basis van de data. In het huidige onderzoek wordt gebruik gemaakt van een latente klasse analyse waarin vier acculturatiestrategieën zijn geïdentificeerd op basis van reeds uitgevoerde analyses van empirische data: integratie, separatie, marginalisatie en ambivalentie. Gezien de inconsistente bevindingen uit de empirische literatuur worden er aan de hand van bovenstaande theorieën de volgende verwachtingen geschetst: geïntegreerde jongeren vertonen minder externaliserend probleemgedrag dan jongeren met de overige drie acculturatiepatronen, terwijl de gemarginaliseerde groep meer probleemgedrag vertoont dan de drie overige acculturatiestrategieën.

Ervaren discriminatie als mediator

In overeenstemming met het hierboven uitgewerkte theoretische idee dat jongeren met een geïntegreerd acculturatiepatroon minder externaliserend probleemgedrag vertonen omdat zij zich prettig voelen in de ontvangende cultuur (Schwartz et al., 2007), hebben diverse studies aangetoond dat acculturatiepatronen gecorreleerd zijn aan het ervaren van discriminatie (Berry & Sabatier, 2010; Green, Sarrasin, & Maggi, 2014; Nakash, Nagar, Shoshani, Zubida, & Harper, 2012). Deze drie studies lieten zien dat vooral bij individuen met een lage mate van verbondenheid met het ontvangende land en een hoge mate van verbondenheid met de etnische cultuur, de gesepareerde acculturatiestijl, meer sprake was van ervaren discriminatie dan bij jongeren met een geïntegreerde acculturatiestijl. Aanvullend, uit onderzoek van Berry & Sabatier (2010) kwam naar voren dat de geïntegreerde acculturatiegroep minder discriminatie ervaarde ten opzichte van de andere acculturatieklassen. Tevens hebben verschillende empirische studies een positief verband tussen ervaren discriminatie en externaliserend probleemgedrag van adolescenten aangetoond, waarbij een hogere mate van het ervaren van discriminatie gerelateerd is aan meer probleemgedrag (Brittian, Toomey, Gonzales, & Dumka, 2013; McNeil, Harris-McKoy, Brantley, Fincham, & Beach, 2014). Ondanks empirische evidentie betreft de relatie tussen zowel acculturatiepatronen en ervaren discriminatie als externaliserend probleemgedrag en

ervaren discriminatie, heeft er zover bekend is nog geen onderzoek plaatsgevonden naar ervaren discriminatie als mediator in de relatie tussen acculturatiepatronen en externaliserend probleemgedrag. Hierdoor kan echter wel verondersteld worden dat ervaren discriminatie een mediator is in de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag bij migrantenjongeren. De verwachting hierbij is dat de relatief lage niveaus van externaliserend probleemgedrag bij geïntegreerde ten opzichte van gesepareerde jeugdigen gedeeltelijk verklaard kunnen worden door de relatief lage niveaus van ervaren discriminatie.

Etnische klassensamenstelling als moderator

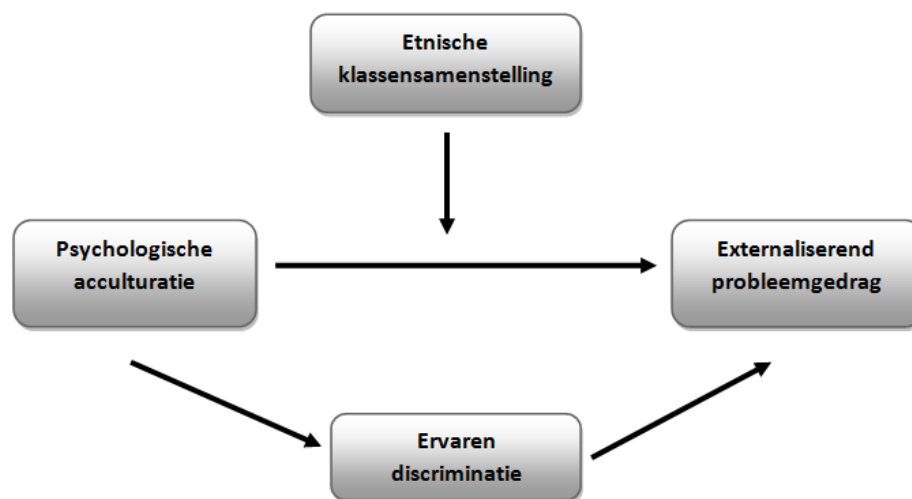
In het voorafgaande werd uitgegaan van een duidelijke relatie tussen acculturatieoriëntaties van allochtone jeugdigen en de mate van externaliserend probleemgedrag. Het is echter ook mogelijk dat deze relatie varieert met de context waarin jongeren zich bevinden, omdat de context bepalend kan zijn voor wat gezien wordt als de optimale, sociaal geaccepteerde acculturatiestrategie. Uit onderzoek is gebleken dat het in de Nederlandse samenleving voor de autochtone bevolking wenselijk is dat etnische minderheidsgroepen zich zoveel mogelijk aanpassen aan de ontvangende cultuur (Arends-Tóth & Van De Vijver, 2003). Wanneer het voorafgaande wordt vertaald naar de etnische klassensamenstelling zou het volgende verwacht kunnen worden: wanneer allochtone adolescenten die zichzelf weinig richten op de Nederlandse cultuur (jongeren met een gesepareerd, ambivalent of gemarginaliseerd acculturatiepatroon) in een klas zitten waar veel Nederlandse leerlingen zitten, dan zullen deze acculturatiepatronen van allochtone adolescenten naar verwachting worden afgekeurd door autochtone jongeren in de klas, hetgeen vervolgens gerelateerd zou kunnen zijn aan hogere niveaus van externaliserend probleemgedrag bij jongeren. Migrantjongeren met een geïntegreerde acculturatiestijl voldoen op basis van hun verbondenheid met de ontvangende cultuur meer aan de verwachtingen van de meerderheid, waardoor deze jongeren mogelijk minder snel afgekeurd worden door jongeren behorend tot de meerderheid. Hierdoor zullen allochtone adolescenten met een geïntegreerde acculturatiestrategie in klassen met veel Nederlandse klasgenoten naar verwachting minder externaliserend probleemgedrag vertonen dan allochtone adolescenten met een ambivalente, gesepareerde of gemarginaliseerde acculturatiestrategie, terwijl dat in etnisch gemengde klassen in mindere mate het geval is. De huidige studie onderzoekt of

etnische klassensamenstelling inderdaad een modererend effect heeft in de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag van allochtone adolescenten.

De onderzoeksvragen luiden: Is er een relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag van allochtone adolescenten?

Kan de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag van allochtone adolescenten verklaard worden door ervaren discriminatie?

Is etnische klassensamenstelling een moderator in de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag van allochtone adolescenten?

Figuur 1. Model psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag: ervaren discriminatie als mediator, etnische klassensamenstelling als moderator.

Op basis van bovenstaande theorie en empirische bevindingen worden de volgende hypothesen opgesteld:

H1. Adolescenten met een geïntegreerde acculturatiestrategie vertonen minder externaliserend probleemgedrag dan jongeren met een gesepareerde, ambivalente of gemarginaliseerde acculturatiestrategie. Adolescenten met een gemarginaliseerde acculturatiestrategie vertonen meer externaliserend probleemgedrag dan jongeren met een gesepareerde of ambivalentie acculturatiestrategie.

H2. Relatief lage niveaus van externaliserend probleemgedrag bij geïntegreerde ten opzichte van gesepareerde jongeren kunnen deels verklaard worden door de lage niveaus van ervaren discriminatie.

H3. Adolescenten met een geïntegreerde acculturatiestrategie in klassen met veel Nederlandse klasgenoten zullen minder externaliserend probleemgedrag vertonen dan adolescenten met

een ambivalente, gesepareerde en gemarginaliseerde acculturatiestrategie, terwijl deze verschillen kleiner zijn in etnisch gemengde klassen.

Methode

Onderzoeksgroep

Dit huidige onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de verkregen dataset van het 'Emotionele Problemen Onder Scholieren' (EPOS) onderzoek. De participanten zijn scholieren ($M=14.6$ jaar, $SD=1.04$) van zestien reguliere middelbare scholen in Nederlandse steden. De dataverzameling van de EPOS studie heeft plaatsgevonden tussen oktober 2009 en april 2010 en is verkregen via een online vragenlijst. De etniciteit van de scholieren werd bepaald op basis van hun geboorteland en dat van hun ouders. Indien een respondent zelf buiten Nederland was geboren of minstens één van zijn/haar ouders, behoorde de respondent tot een etnische minderheidsgroep (Centraal bureau voor de Statistiek, 1999). De steekproefgrootte van dit onderzoek bestond uit 2307 adolescenten, waarin jongens (46.2 %) en meisjes (53.8%) ongeveer gelijk vertegenwoordigd waren. De steekproef bestond uit jongeren met verschillende etnische achtergronden: Antilliaans (3.9%), Marokkaans (26.8%), Nederlands (9.8%), Turks (28.2%), Surinaams (10.7%) en overig (20.6%). De respondenten die behoren tot de Nederlandse etnische groep zijn niet meegenomen in het huidige onderzoek, omdat dit onderzoek psychologische acculturatiepatronen van allochtone jeugdigen in relatie tot externaliserend probleemgedrag in kaart wil brengen. Ten slotte is er in dit onderzoek gekeken naar het opleidingsniveau van ouders. Ouders rapporteerden vijf opleidingsniveaus: geen opleiding (19.3%), basisschool (15.9%), lager onderwijs (15.3%), middelbaar onderwijs (27.8%) en hoger onderwijs (21.7%).

Meetinstrumenten

Psychologische acculturatie is gemeten met de Psychologische Acculturatie Schaal, die het gevoel van emotionele gehechtheid meet evenals de mate waarin iemand vindt dat hij/zij tot de Nederlandse cultuur behoort (Stevens et al., 2004). Deze Psychologische Acculturatie Schaal is ontwikkeld naar aanleiding van de Psychological Acculturation Scale (PAS) van Tropp et al. (1999) en heeft een Cronbach's Alpha van .762. De Psychologische Acculturatie Schaal bestaat uit 12 items, waarvan zes items de verbondenheid met de Nederlandse cultuur en zes items de verbondenheid met de etnische cultuur meten. Elk item werd gerangschikt op een 5-punts likert schaal (1= helemaal oneens, 2= beetje oneens, 3=

neutraal, 4= beetje mee eens, 5= helemaal mee eens). Voorbeelden van de items zijn ‘Nederlandse mensen hebben dezelfde ideeën en waarden als ik’ en ‘ik ben trots op mijn etnische cultuur.’ Op basis van LCA’s voorgaand aan dit onderzoek waren geïntegreerde, gesepareerde, ambivalente en gemarginaliseerde acculturatiegroepen geïdentificeerd. Ruim veertig procent van de jongeren had een geïntegreerde acculturatiestijl (41.4%), 37% een gesepareerde acculturatiestijl, 16 % een ambivalente acculturatiestijl en de kleinste groep bestond uit jongeren met een gemarginaliseerde acculturatiestijl (6%).

Externaliserend probleemgedrag is gemeten met de Nederlandse vertaling van de Youth Self-report Scale (YSR) voor internaliserend en externaliserend probleemgedrag (Achenbach, Dumenci, & Rescorla, 2001). De score van externaliserend gedrag werd vastgesteld via een cumulatieve score op de subschalen agressief gedrag en delinquent gedrag. Voorbeelditems op deze schalen zijn ‘ik maak veel ruzie,’ ‘ik verniel spullen van anderen’ en ‘ik vecht veel.’ Deze items zijn beantwoord op basis van een 3-punts likert schaal (0 = helemaal niet, 1 = soms, 2 = vaak). Goede validiteit en betrouwbaarheid ($\alpha = .914$) van de YSR is vastgesteld (Achenbach, 1991).

Ervaren discriminatie is gemeten op basis van de mate waarop jongeren het idee hebben dat zij gediscrimineerd worden in Nederland in zes verschillende situaties, namelijk: op straat, school, werk, in winkels, door de politie en bij het uitgaan (Stevens, Vollebergh, Pels, & Crijnen, 2005). De Cronbach’s Alpha van dit instrument is .831. De antwoordmogelijkheden bij de items zijn gebaseerd op een 5-punts likert schaal (1 = nooit, 2 = meestal niet, 3 = soms wel, soms niet, 4 = vaak, 5 = altijd).

Etnische klassensamenstelling is gemeten aan de hand van het percentage etnische minderheden in de klas van de respondent. Het percentage 0 betekent bijvoorbeeld dat er alleen maar Nederlandse adolescenten in een klas zitten en 100% geeft aan dat er alleen maar jongeren met een niet-Nederlandse afkomst in een klas zitten.

Sociaal economisch status (SES) is gemeten aan de hand van 5 items waaronder het aantal auto’s en computers per gezin en de geschatte welvaart van het gezin. SES werd vastgesteld op basis van een somscore, waarbij een hoge score duidde op een hoog SES ($\alpha = .501$).

Analyses

De data-analyse strategie bestond uit verschillende stappen en werd uitgevoerd met het data-analyse programma SPSS. Allereerst werd met een One-way ANOVA gekeken of er een relatie was tussen de acculturatiestrategieën en externaliserend probleemgedrag. De verschillen tussen acculturatiestrategieën betreffende externaliserend probleemgedrag werden vervolgens geëxploreerd aan de hand van de Post Hoc Bonferroni toets.

Verder werd onderzocht of ervaren discriminatie een mediërend effect heeft in de relatie tussen acculturatiestrategieën en externaliserend probleemgedrag. Bij deze analyse werd gebruik gemaakt van de Baron & Kenny methode (1986). Allereerst werd een regressieanalyse uitgevoerd met psychologische acculturatie als onafhankelijke en ervaren discriminatie als afhankelijke variabele. Gezien psychologische acculturatie een categorische variabele is, werden er voor deze groepen dummy's aangemaakt. Vervolgens werd een regressieanalyse uitgevoerd met psychologische acculturatie als onafhankelijke- en externaliserend probleemgedrag als afhankelijke variabele. Daarna werd een regressieanalyse uitgevoerd met ervaren discriminatie en psychologische acculturatie als onafhankelijke, en externaliserend probleemgedrag als afhankelijke variabele.

Tot slotte werd gekeken of de continue variabele 'etnische klassensamenstelling' een moderator was in de relatie tussen acculturatiestijlen van adolescenten en externaliserend probleemgedrag. Allereerst werden de hoofdeffecten, de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag, in een regressie analyse getoetst. Daarna werden interactietermen aangemaakt en werd er gekeken of er een significant effect was van het interactie-effect tussen acculturatiestrategieën en etnische klassensamenstelling. Zowel bij de analyse van de hoofdeffecten als bij de interactie-effecten werd er gecontroleerd voor de variabelen geslacht, etniciteit, SES en opleidingsniveau van ouders.

Resultaten

Beschrijvende statistieken

Tabel 1 toont de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag en ervaren discriminatie. In lijn met hypothese 1 is er een significante relatie aangetoond tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag ($F=25,342$ (3, 2303), $p = .00$). Een Bonferroni toets is uitgevoerd om te identificeren welke acculturatiegroepen verschillen in de mate van externaliserend probleemgedrag. De geïntegreerde jongeren vertoonden gemiddeld minder externaliserend probleemgedrag dan de jongeren met een gesepareerde, ambivalente en gemarginaliseerde acculturatiestrategie. De gemarginaliseerde en de ambivalent geaccultureerde groep vertoonden bovendien gemiddeld meer externaliserend probleemgedrag dan gesepareerde jongeren. Verder scoorden de geïntegreerde jongeren gemiddeld lager op ervaren discriminatie dan de jongeren in de andere acculturatiegroepen, terwijl gesepareerde en gemarginaliseerde jongeren meer discriminatie ervaarden dan ambivalent geaccultureerde jongeren.

Tabel 1. Steekproefgrootten (n), percentages, gemiddelden (M) en standaard deviaties (SD) van de acculturatiegroepen in relatie met externaliserend probleemgedrag en ervaren discriminatie.

	n	%	Externaliserend		Ervaren discriminatie	
			M	SD	M	SD
Psychologische acculturatie						
1. Geïntegreerd	954	41.4	7.07 ^a	6.44	14.71 ^a	5.43
2. Gesepareerd	853	37.0	9.38 ^b	7.78	16.53 ^b	5.66
3. Ambivalent	362	15.7	9.67 ^c	8.12	15.40 ^c	5.15
4. Gemarginaliseerd	138	6.0	11.44 ^c	10.42	16.16 ^b	5.61

Noot: Verschillende letters wijzen op significante verschillen (adhv de post hoc Bonferroni toets) tussen acculturatiegroepen

Tabel 2 laat correlaties zien tussen SES, externaliserend probleemgedrag, ervaren discriminatie en etnische klassensamenstelling. Er was een positieve relatie tussen SES en externaliserend probleemgedrag ($p < .05$) gevonden. Dit duidt erop dat een hogere mate van het SES van een gezin samenhangt met een hogere mate van externaliserend probleemgedrag van jeugdigen. Tussen SES en etnische klassensamenstelling is een negatieve relatie gevonden ($p < .01$). Jongeren met een hogere SES zaten relatief minder vaak in etnisch gemengde klassen. Daarnaast bleek dat hogere niveaus van ervaren discriminatie gerelateerd waren aan hogere niveaus van externaliserend probleemgedrag. Verder is er een negatief

verband tussen externaliserend probleemgedrag en etnische klassensamenstelling gevonden ($p < .01$). Dit betekent dat jongeren met een migrantenachtergrond meer externaliserend probleemgedrag vertoonden naarmate het aantal allochtone jongeren in een klas kleiner was. Ten slotte kwam naar voren dat jongeren met een niet-Nederlandse afkomst meer discriminatie ervaarden wanneer zij in schoolklassen met relatief weinig allochtone jongeren zaten.

Tabel 2. Pearson correlaties, steekproefgrootten, gemiddelden en standaard deviaties

Variabele	1	2	3	4	n	M	SD
1. SES	-	.054*	-.002	-.130**	3317	12.93	2.17
2. Externaliserend gedrag		-	.165**	-.090**	2307	8.59	7.63
3. Ervaren discriminatie			-	-.041*	2307	15.58	5.54
4. Etnische klassensamenstelling				-	3318	90.20	13.79

* $p < 0.05$ (2-tailed); ** $p < 0.01$ (2-tailed)

Psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag

Aan de hand van een lineaire regressie is nogmaals getoetst of er een significante relatie is tussen acculturatiestijlen en externaliserend probleemgedrag, waarbij integratie de referentiegroep was en gecontroleerd is voor de variabelen etniciteit, sekse, SES en opleidingsniveau van ouders (tabel 3, model 1). In overeenstemming met het voorgaande kwam uit deze analyse naar voren dat de geïntegreerde acculturatiegroep significant minder externaliserend probleemgedrag vertoonde dan de gesepareerde, ambivalente en gemarginaliseerde groepen. Een vergelijkbare analyse is uitgevoerd met de gemarginaliseerde acculturatiegroep als referentiecategorie. Hieruit bleek dat de gemarginaliseerde groep meer externaliserend probleemgedrag vertoonde dan de geïntegreerde ($\beta = -.309$, $p < .001$) en de gesepareerde acculturatiegroep ($\beta = -.140$, $p < .05$).

Ervaren discriminatie als mediator in de relatie van psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag

Tabel 3. Acculturatiestrategieën, ervaren discriminatie en externaliserend probleemgedrag (gestandaardiseerde Beta's)

	Model 1 ^a β	Model 2 ^b β
Sekse ^c	-.045	-.039
Etniciteit ^d		
Surinaams-Nederlands	-.045	.076*
Antilliaans-Nederlands	.125	.141***
Turks-Nederlands	.017	.062
SES	.028	.032
Opleidingsniveau ouders	-.048	-.055
Psychologische acculturatie		
Gesepareerd	.171***	.149***
Ambivalent	.151***	.144***
Gemarginaliseerd	.155***	.151***
Ervaren discriminatie	-	.135***

Noot: ^a Relatie tussen acculturatiestijlen en externaliserend probleemgedrag

^b Relatie tussen acculturatiestijlen en externaliserend probleemgedrag waarbij gecorrigeerd is voor de mate van ervaren discriminatie

^c 0=jongens, 1=meisjes

^d Referentiecategorie = Marokkaans-Nederlands

*p < .05 **p < .01 ***p < .001

De Baron & Kenny methode is toegepast om te toetsen of de variabele ervaren discriminatie een mediator is. Zoals eerder besproken is, was er allereerst een relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag. Hieruit bleek dat de geïntegreerde jongeren minder externaliserend probleemgedrag vertoonden ten opzichte van alle andere acculturatiegroepen. Vervolgens is het verband tussen psychologische acculturatie en ervaren discriminatie bestudeerd, waarbij gecontroleerd is voor de variabele sekse, etniciteit, SES en opleidingsniveau van ouders. De resultaten van deze analyses lieten zien dat de gesepareerde acculturatiegroep ($\beta = .162$, $p < .001$) hoger scoorde op ervaren discriminatie dan de geïntegreerde jongeren, terwijl er geen verschillen naar voren kwamen tussen geïntegreerde en gemarginaliseerde ($\beta = .030$) dan wel ambivalent geaccultureerde jongeren ($\beta = .055$) betreft de mate van discriminatie. Tevens is er een positieve relatie aangetoond

tussen de ervaren discriminatie van jongeren en externaliserend probleemgedrag ($\beta = .155$, $p < .001$).

Ten slotte is de laatste stap van de Barron & Kenny methode uitgevoerd in de lineaire regressie analyse waarbij getoetst is in hoeverre de relatie tussen acculturatiestijlen en externaliserend probleemgedrag kleiner werd wanneer rekening werd gehouden met de mate van ervaren discriminatie. De variabelen sekse, etniciteit, SES en opleidingsniveau van ouders zijn wederom meegenomen in de analyse als controle variabelen en voor de acculturatiegroepen is de geïntegreerde acculturatieklasse als referentiegroep genomen in deze analyse. De mediatie kon alleen getoetst worden bij de verschillen tussen geïntegreerde en gesepareerde jongeren in relatie tot externaliserend probleemgedrag. De resultaten toonden aan dat de gesepareerde acculturatiegroep ($\beta = .149$, $p < .001$) meer externaliserend probleemgedrag vertoonden dan de geïntegreerde acculturatiegroep wanneer rekening wordt gehouden met verschillen in ervaren discriminatie. Uit de bevindingen van de laatste analyse blijkt dat als er gecontroleerd is voor de variabele ervaren discriminatie, de verschillen tussen de geïntegreerde en de gesepareerde jongeren in de mate van externaliserend probleemgedrag lichtelijk zijn afgenomen, maar nog steeds significant zijn ($p < .001$).

Concluderend, uit de resultaten blijkt dat in overeenkomst met hypothese 2, de relatief lage niveaus van externaliserend probleemgedrag bij geïntegreerde jongeren ten opzichte van de gesepareerde acculturatiegroep deels verklaard kunnen worden door de lage niveaus van ervaren discriminatie. Ervaren discriminatie kan deels de relatief hoge niveaus van externaliserend probleemgedrag bij de gesepareerde acculturatieklasse ($\beta = .147$, $p < .001$) ten opzichte van de geïntegreerde acculturatieklasse verklaren. Dit betekent dat ervaren discriminatie van allochtone jongeren een partiële mediator is bij de geïntegreerde en de gesepareerde acculturatiestijlen in relatie tot externaliserend probleemgedrag.

Etnische klassensamenstelling als moderator in de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag

Een lineaire regressie analyse is uitgevoerd om te toetsen of de variabele etnische klassensamenstelling een moderator is in de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag van jongeren. In de analyse is gebruik gemaakt van drie blokken. De geïntegreerde groep was hierbij wederom de referentiecategorie. Bij het eerste model werd er alleen gekeken naar de relatie tussen de acculturatiestrategieën, sekse en externaliserend probleemgedrag. In overeenstemming met het bovenstaande (tabel 1 en 3)

vertoonden de gesepareerde, ambivalente en de gemarginaliseerde acculturatiegroep in vergelijking met de geïntegreerde groep significant meer externaliserend probleemgedrag (tabel 4).

In het tweede model werden de variabele SES, etniciteit, opleidingsniveau van ouders en etnische klassensamenstelling toegevoegd aan de analyse. Resultaten lieten zien dat etnische klassensamenstelling een direct effect heeft op externaliserend probleemgedrag ($\beta = -.102, p < .00$). Een kleiner aantal etnische minderheden in de klas was gerelateerd aan meer externaliserend probleemgedrag bij leerlingen met een niet-Nederlandse achtergrond.

In model 3 werden de interactietermen toegevoegd om te bestuderen in hoeverre de relatie tussen acculturatieklassen en externaliserend probleemgedrag varieerde met de etnische samenstelling van de klas. Resultaten lieten zien dat de interactietermen niet significant zijn, hetgeen impliceert dat de etnische klassensamenstelling geen moderator is in de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag.

Tabel 4. Etnische klassensamenstelling als moderator in de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag (gestandaardiseerde Beta's)

	Externaliserend (β)		
	Model 1	Model 2	Model 3
Sekse ¹	-.045	-.047	-.046
Psychologische acculturatie ²			
Gesepareerd	.175***	.185***	.168
Ambivalent	.149***	.143***	.029
Gemarginaliseerd	.168***	.165***	.116
SES		.022	.023
Etniciteit ³			
Surinaams-Nederlands		.033	.033
Antilliaans-Nederlands		.127***	.127***
Turks-Nederlands		.001	.001
Opleidingsniveau ouders		-.049	-.048
Etnische klassensamenstelling		-.104**	-.113*
Separatie X EKS ⁴			.018
Ambivalentie X EKS ⁴			.116
Marginalisatie X EKS ⁴			.050

Noot: ¹ 0 = jongen, 1 = meisje
² Referentiecategorie = geïntegreerd
³ Referentiecategorie = Marokkaans
⁴ EKS = etnische klassensamenstelling
** p < .01 *** p < .001

Discussie

In dit onderzoek is een relatie aangetoond tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag van migrantenjongeren. Tevens lieten resultaten zien dat verschillen in externaliserend probleemgedrag tussen geïntegreerde en gesepareerde jongeren gedeeltelijk verklaard worden door de verschillen in het ervaren van discriminatie tussen deze twee groepen. Verder duiden bevindingen van dit onderzoek aan dat de etnische klassensamenstelling geen moderator is in de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag van adolescenten.

In overeenstemming met de verwachtingen toonde onderzoeksbevindingen dat adolescenten met een geïntegreerde acculturatiestrategie minder externaliserend probleemgedrag vertonen dan jongeren met een gesepareerde, ambivalente en gemarginaliseerde acculturatiestrategie. Daarnaast lieten de resultaten zien dat adolescenten met een gemarginaliseerde acculturatiestrategie meer probleemgedrag vertonen dan gesepareerde jongeren. Adolescenten met een ambivalente en gemarginaliseerde acculturatiestrategie rapporteerden een vergelijkbaar niveau van externaliserend probleemgedrag.

De resultaten komen overeen met het theoretisch model van Berry (1999), die in de inleiding is besproken. Deze theorie stelt dat de geïntegreerde acculturatiestrategie de meest bevorderlijke acculturatiestrategie is voor een optimale ontwikkeling en positieve uitkomsten, omdat geïntegreerde jongeren zich thuis voelen bij zowel de etnische cultuur als de Nederlandse cultuur. Daarnaast stelt de theorie dat mensen met een gemarginaliseerde acculturatiestrategie meer negatieve uitkomsten zullen vertonen in vergelijking met de geïntegreerde, gesepareerde en geassimileerde immigranten. Een verklaring hiervoor volgens de theorie is dat gemarginaliseerde jongeren zich met geen enkele cultuur verbonden voelen, terwijl dit wel het geval is voor de andere jongeren. Ondanks dat de ambivalente acculturatiestrategie geen groep is die onderscheiden wordt in de theorie, kan aansluitend aan deze theorie wel verondersteld worden dat de ambivalent geaccultureerde jongeren door hun relatief lage verbondenheid met beide culturen relatief negatievere uitkomsten hebben dan de geïntegreerde jongeren.

De resultaten komen tevens overeen met de sociale controle theorie (Hirschi, 1977), waarbij verondersteld werd dat jongeren die zich verbonden voelen met de Nederlandse cultuur hun eigen gedrag controleren om negatieve consequenties te vermijden, hetgeen hun

ervan weerhoudt om ongewenst gedrag, zoals externaliserend probleemgedrag, te vertonen. Jongeren met een lage verbondenheid met zowel de Nederlandse als de etnische cultuur vertoonden relatief meer probleemgedrag dan jongeren met een hoge verbondenheid met beide culturen. Resultaten van dit onderzoek zijn slechts in overeenstemming met een aantal voorgaande empirische studies, wat verklaard zou kunnen worden door de verschillende etnische achtergrond van de respondenten (Dinh, Roosa, Tein, & Lopez, 2002), hetgeen onderzoeksresultaten minder consistent en vergelijkbaar maakt.

Bovendien toont dit onderzoek aan dat ervaren discriminatie een partiële mediator is in de relatie tussen sommige acculturatiestijlen en externaliserend probleemgedrag. Meer specifiek kwam uit de resultaten naar voren dat in overeenstemming met de verwachtingen de verschillen in externaliserend probleemgedrag tussen de geïntegreerde en gesepareerde jongeren gedeeltelijk verklaard kunnen worden door de verschillen in het ervaren van discriminatie tussen deze groepen. Een reviewstudie over acculturatiestrategieën verklaart de verschillen in externaliserend probleemgedrag tussen de geïntegreerde en de gesepareerde jongeren en geeft aan dat geïntegreerde jongeren zich thuis voelen in beide culturen terwijl de gesepareerde groep zich alleen thuis voelt bij hun etnische cultuur, wat zich kan uiten in meer stress en probleemgedrag ten opzichte van de geïntegreerde jongeren (Berry, 2005). Een mogelijke verklaring voor het feit dat er geen verschillen werden gevonden in het ervaren van discriminatie tussen de gemarginaliseerde en ambivalente jongeren is dat niet alleen de binding met de Nederlandse cultuur relevant lijkt. Een andere verklaring waardoor er geen verschillen zijn gevonden in het ervaren van discriminatie tussen deze twee acculturatiegroepen kan zijn dat het aantal gemarginaliseerde en ambivalent geaccultureerde respondenten in de steekproef van dit onderzoek relatief klein waren.

Ten slotte kwam in tegenstelling tot de verwachting naar voren dat etnische klassensamenstelling geen invloed heeft op de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag. Het leidende idee achter deze verwachting was dat de geïntegreerde acculturatiestrategie meer wordt gewaardeerd dan de overige drie acculturatiestrategieën door autochtone adolescenten hetgeen er vervolgens voor zou kunnen zorgen dat geïntegreerde jongeren juist in schoolklassen met veel Nederlandse klasgenoten minder externaliserend probleemgedrag vertonen dan adolescenten met andere acculturatiestrategieën. Uit de bevindingen van dit onderzoek kwam echter naar voren dat de etnische klassensamenstelling toch niet zo invloedrijk was als verwacht. Mogelijkerwijs kan dit verklaard worden doordat jongeren zich niet bewust zijn van de acculturatiestrategieën van

hun leeftijdsgenoten. In dit onderzoek kan dat het geval zijn voor Nederlandse adolescenten, omdat het lijkt alsof zij een bepaalde acculturatiestrategie van allochtone klasgenoten niet goed- of afkeuren. Deswege heeft de klassencontext in tegenstelling met de verwachting geen effect op het externaliserend probleemgedrag van migrantenjongeren. Een andere mogelijke verklaring voor deze bevinding is dat het meeste probleemgedrag van jongeren plaatsvindt buiten de schoolcontext (Gardner, Roth, & Brooks-Gunn, 2011). Er werd verondersteld dat externaliserend probleemgedrag een reactie is op de klassencontext waarin jongeren zich bevinden, maar de rapportages van jongeren bij dit onderzoek zijn ook een weergave van hun probleemgedrag buiten de klas.

Een direct verband is overigens wel aangetoond tussen etnische klassensamenstelling en externaliserend probleemgedrag, wat laat zien dat een kleiner aantal etnische minderheden in een klas samenhangt met een hogere mate van externaliserend probleemgedrag bij allochtone adolescenten. Deze bevinding is in overeenstemming met voorgaand onderzoek, waarin wordt geopperd dat wanneer migrantenjongeren in een groep zitten waarbij een groter aantal etnische minderheden verenigd zijn, dit een positieve invloed heeft op het gedrag en welbevinden van migrantenjongeren (Bécares et al., 2012). Hierdoor kan verondersteld worden dat de context wel relevant kan zijn voor de mate van probleemgedrag van jongeren, maar bovenstaande bevindingen duiden erop dat acculturatiestijlen van jongeren hierbij geen rol spelen.

Beperkingen

Een cross-sectioneel design is bij dit onderzoek toegepast om een relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag van jongeren aan te tonen en deze relatie te verklaren. Een cross-sectioneel onderzoeksdesign kan echter leiden tot vertekende parameterschattingen en onjuiste gevolgtrekkingen (Bowen & Wiersema, 1999) en is daarom niet geschikt om tijdspecifieke componenten te toetsen en oorzaak en gevolg uitspraken te doen. Daarentegen is in dit onderzoek wel een brug gelegd naar een verband tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag, maar er kan geen uitspraak gedaan worden over de richting van het verband. Vooralsnog is het dus niet bekend of een bepaalde acculturatiestrategie leidt tot meer probleemgedrag, of dat meer probleemgedrag leidt tot een bepaalde acculturatiestrategie.

Resultaten van internationaal onderzoek naar migrantgerelateerde onderwerpen zijn tot

op zekere hoogte generaliseerbaar naar de Nederlandse samenleving. Een mogelijke reden hiervoor is dat de maatschappelijke positie van migranten in Nederland relatief beter is dan in andere landen waar onderzoek is gedaan naar acculturatieklassen en probleemgedrag (Alba & Foner, 2014). Er kan verondersteld worden dat de maatschappelijke positie van migranten in een land invloed heeft op de relatie tussen acculturatiestrategieën en externaliserend probleemgedrag van migrantenjongeren, omdat jongeren zich mogelijk meer geaccepteerd en prettig voelen in een land waarin de positie van migranten relatief beter is, waardoor zij wellicht minder probleemgedrag vertonen dan migrantenjongeren in landen waar de migrantenpositie relatief slechter is.

Een volgende beperking in dit onderzoek is dat de data zijn verzameld middels zelfrapportages van jongeren. Wellicht hebben jongeren de zelfrapportages niet geheel naar waarheid ingevuld en hebben zij sociaal wenselijke antwoorden gegeven. Daarom kan het waardevol zijn wanneer vragenlijsten over probleemgedrag behalve door scholieren op individueel niveau, ook worden ingevuld door klasgenoten en ouders.

Tevens zijn de vragenlijsten bij dit onderzoek afgenomen op sterk gekleurde scholen, waarin het gros van de scholieren een niet-Nederlandse etnische afkomst heeft. Hierdoor zijn de etnische verhoudingen in de schoolklassen van de steekproef niet representatief voor de schoolklassen in de gehele Nederlandse populatie. In de steekproef zijn allochtone jongeren gemiddeld gezien in de numerieke meerderheid in de klas, hetgeen niet overeenkomt met de etnische verhoudingen in de schoolpopulatie in Nederland. Dit betekent dat de onderzoeksresultaten niet geheel generaliseerbaar zijn naar de Nederlandse populatie. Tevens kan deze beperking mogelijk verklaren waarom de etnische klassensamenstelling geen moderator is in de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag. Alleen wanneer allochtone jongeren in een heel klein aantal vertegenwoordigd zijn in een klas, zou dit gerelateerd kunnen zijn aan een afwijkend acculturatie effect.

Conclusie

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek kan verondersteld worden dat de geïntegreerde acculturatiestrategie samenhangt met de meest gunstige uitkomsten betreft de mate van externaliserend probleemgedrag van allochtone jeugdigen. Het is belangrijk dat hierop wordt ingespeeld in de praktijk en op beleidsniveau (Entzinger, & Scholten, 2013).

Preventieprogramma's met betrekking tot externaliserend probleemgedrag van allochtone adolescenten kunnen plaatsvinden op scholen, buurthuizen, sportclubs en wijkteams. Hierbij wordt geadviseerd dat identiteitsontwikkeling van jeugdigen wordt gestimuleerd en ondersteund binnen deze preventieprogramma's. Daarnaast zouden thema's zoals acceptatie van andere culturen en oriëntatie op zowel de etnische als de Nederlandse cultuur centraal kunnen staan. Tevens kan opvoedingsondersteuning van ambulant medewerkers aangeboden worden waarbij aandacht wordt besteed aan wederzijds respect, acceptatie en openheid binnen het kader van interculturalisatie evenals tolerantie jegens andere opvattingen, idealen en religies (Davies, 2009; Müller, 2012).

Het huidige onderzoek duidt in overeenstemming met voorgaand onderzoek op een relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag van jongeren. Resultaten impliceren dat allochtone jeugdigen relatief minder probleemgedrag zullen vertonen indien de gemarginaliseerde acculturatiestijl zoveel mogelijk voorkomen wordt en een geïntegreerde acculturatiestijl zoveel mogelijk wordt gestimuleerd. Daarnaast hebben bevindingen aangetoond dat bij de geïntegreerde en gesepareerde jongeren ervaren discriminatie deels de relatie tussen psychologische acculturatie en externaliserend probleemgedrag kan verklaren.

De etnische meerderheid lijkt negatievere attitudes te hebben over niet-westerse migranten dan voorheen (Rustenbach, 2010; Pels & Ruyter, 2012). Recente interculturele spanningen en negatieve interetnische attitudes vergroten de relevantie en urgentie van wetenschappelijk onderzoek over psychologische acculturatie in de Nederlandse samenleving. Gezien de huidige literatuurbevindingen en de maatschappelijke tendensen zou het interessant zijn voor toekomstig onderzoek om te onderzoeken welke preventieprogramma's effectief zijn bij het voorkomen van een gemarginaliseerde acculturatiestrategie en het bevorderen van een geïntegreerde acculturatiestrategie.

Ten slotte geeft de literatuur aanwijzingen dat migratiestatus invloed kan hebben op de relatie tussen acculturatieklassen en externaliserend probleemgedrag (Van Meeteren, Engbersen, & Van San, 2009), maar hierin is in het huidige onderzoek geen onderscheid gemaakt. Toekomstig onderzoek zou onderscheid kunnen maken in de migratiestatus van jongeren en kunnen onderzoeken of dit van invloed is op de relatie tussen acculturatiestrategieën en externaliserend probleemgedrag.

Literatuur

- Achenbach, T. M. (1991). *Manual for the youth self-report and 1991 profile*. Burlington: Department of Psychiatry, University of Vermont.
- Achenbach, T. M., Dumenci, L., & Rescorla, L. A. (2001). Ratings of relations between DSM-IV diagnostic categories and items of the CBCL/6-18, TRF, and YSR. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 69*, 699-702. doi:10.1037//0022-006x.69.4.699
- Alba, R., & Foner, N. (2014). Comparing immigrant integration in north America and western Europe: how much do the grand narratives tell us? *International Migration Review, 48*, 263-291. doi:10.1111/imre.12134
- Arends-Tóth, J., & Van De Vijver, F. J. (2003). Multiculturalism and acculturation: views of Dutch and Turkish–Dutch. *European Journal of Social Psychology, 33*, 249-266. doi:10.1002/ejsp.143
- Atzaba-Poria, N., & Pike, A. (2007). Are ethnic minority adolescents at risk for problem behaviour? Acculturation and intergenerational acculturation discrepancies in early adolescence. *British Journal of Developmental Psychology, 25*, 527-541. doi:10.1348/026151006X173053
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*, 1173. doi:10.1037/0022-3514.51.6.1173
- Bécares, L., Shaw, R., Nazroo, J., Stafford, M., Albor, C., Atkin, K., & Pickett, K. (2012). Ethnic density effects on physical morbidity, mortality, and health behaviors: a systematic review of the literature. *American Journal of Public Health, 102*, 33-66. doi:10.2105/AJPH.2012.300832
- Berry, J. W. (1999). Intercultural relations in plural societies. *Canadian Psychology, 40*, 12-21. doi:10.1037/h0086823
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations, 29*, 697-712. doi:10.1016/j.ijintrel.2005.07.013
- Berry, J. W., & Sabatier, C. (2010). Acculturation, discrimination, and adaptation among second generation immigrant youth in Montreal and Paris. *International Journal of Intercultural Relations, 34*, 191-207. doi:10.1016/j.ijintrel.2009.11.007

- Bongers, I. L., Koot, H. M., van der Ende, J., & Verhulst, F. C. (2008). Predicting young adult social functioning from developmental trajectories of externalizing behaviour. *Psychological Medicine*, *38*, 989-999. doi:10.1017/S0033291707002309
- Bowen, H. P., & Wiersema, M. F. (1999). Matching method to paradigm in strategy research: limitations of cross-sectional analysis and some methodological alternatives. *Strategic Management Journal*, *20*, 625-636. doi:10.1002/(SICI)1097-0266(199907)20:7<625::AID-SMJ45>3.0.CO;2-V
- Brittian, A. S., Toomey, R. B., Gonzales, N. A., & Dumka, L. E. (2013). Perceived discrimination, coping strategies, and Mexican origin adolescents' internalizing and externalizing behaviors: examining the moderating role of gender and cultural orientation. *Applied Developmental Science*, *17*, 4-19. doi:10.1080/10888691.2013.748417
- Centraal bureau voor de Statistiek (1999). Verkregen op 29 december, 2014 van: <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/26785779-AAFE-4B39-AD07-59F34DCD44C8/0/index1119.pdf>
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2013). Jeugdmonitor 2013. Verkregen op 16 december, 2014 van: <http://jeugdmonitor.cbs.nl/nl-nl/indicatoren/publicaties/2013/aantal-allochtone-jongeren-blijft-toenemen/>
- Coatsworth, J. D., Maldonado-Molina, M., Pantin, H., & Szapocznik, J. (2005). A person-centered and ecological investigation of acculturation strategies in Hispanic immigrant youth. *Journal of Community Psychology*, *33*, 157-174. doi:10.1002/jcop.20046
- Davies, I. (2009). Latino immigration and social change in the United States: toward an ethical immigration policy. *Journal of Business Ethics*, *88*, 377-391. doi:10.1007/s10551-009-0291-x
- De Looze, M., Van Dorsselaer, S., De Roos, S., Verdurmen, J., Stevens, G., Gommans, R., Van Bon-Martens, M., Ter Bogt, T., Vollebergh, W. (2013). HBSC Rapport 2013. Verkregen op 29 december, 2014 via: http://www.hbsc-nederland.nl/uploads/publicaties/openbaar/HBSC_Rapport_2013.pdf
- Dinh, K. T., Roosa, M. W., Tein, J. Y., & Lopez, V. A. (2002). The relationship between acculturation and problem behavior proneness in a Hispanic youth sample: a longitudinal mediation model. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *30*, 295-309. doi:10.1023/A:1015111014775

- Entzinger, H., & Scholten, P. (2013). The interplay of knowledge production and policymaking: a comparative analysis of research and policymaking on migrant integration in Germany and the Netherlands. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, *17*, 60-74. doi:10.1080/13876988.2013.834674
- Gardner, M., Roth, J., & Brooks-Gunn, J. (2011). Sports participation and juvenile delinquency: the role of the peer context among adolescent boys and girls with varied histories of problem behavior. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, *1*, 19-37. doi: 10.1037/2157-3905.1.S.19
- Gonzales, N. A., Germán, M., Kim, S. Y., George, P., Fabrett, F. C., Millsap, R., & Dumka, L. E. (2008). Mexican American adolescents' cultural orientation, externalizing behavior and academic engagement: the role of traditional cultural values. *American Journal of Community Psychology*, *41*, 151-164. doi:10.1007/s10464-007-9152-x
- Green, E. G., Sarrasin, O., & Maggi, J. (2014). Understanding transnational political involvement among Senegalese migrants: the role of acculturation preferences and perceived discrimination. *International Journal of Intercultural Relations*, *41*, 91-101. doi:10.1016/j.ijintrel.2014.05.001
- Hirschi, T. (1977). Causes and prevention of juvenile delinquency. *Sociological Inquiry*, *47*, 322-341. doi:10.1111/j.1475-682X.1977.tb00804.x
- Lau, A. S., Jernewall, N. M., Zane, N., & Myers, H. F. (2002). Correlates of suicidal behaviors among Asian American outpatient youths. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, *8*, 199-213. doi:10.1037/1099-9809.8.3.199
- McNeil, S., Harris-McKoy, D., Brantley, C., Fincham, F., & Beach, S. R. (2014). Middle class African American mothers' depressive symptoms mediate perceived discrimination and reported child externalizing behaviors. *Journal of Child and Family Studies*, *23*, 381-388. doi:10.1007/s10826-013-9788-0
- Müller, F. (2012). Making contact. Generating interethnic contact for multicultural integration and tolerance in Amsterdam. *Race Ethnicity and Education*, *15*, 425-440. doi:10.1080/13613324.2011.585341
- Nakash, O., Nagar, M., Shoshani, A., Zubida, H., & Harper, R. A. (2012). The effect of acculturation and discrimination on mental health symptoms and risk behaviors among adolescent migrants in Israel. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, *18*, 228-238. doi:10.1037/a0027659

- Oppedal, B., Røysamb, E., & Heyerdahl, S. (2005). Ethnic group, acculturation, and psychiatric problems in young immigrants. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *46*, 646-660. doi:10.1111/j.1469-7610.2004.00381.x
- Paalman, C. H. , Terwee, C. B. , Jansma, E. P. , Jansen, L. M. C. (2013). Instruments measuring externalizing mental health problems in immigrant ethnic minority youths: a systematic review of measurement properties. *PLoS ONE* *8*, e63109. doi:10.1371/journal.pone.0063109
- Rustenbach, E. (2010). Sources of negative attitudes toward immigrants in Europe: a multi-level analysis1. *International Migration Review*, *44*, 53-77. doi:10.1111/j.1747-7379.2009.00798.x
- Schwartz, S. J., Zamboanga, B. L., & Jarvis, L. H. (2007). Ethnic identity and acculturation in Hispanic early adolescents: Mediated relationships to academic grades, prosocial behaviors, and externalizing symptoms. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, *13*, 364-373. doi:10.1037/1099-9809.13.4.364
- Smokowski, P. R., & Bacallao, M. L. (2007). Acculturation, internalizing mental health symptoms, and self-esteem: cultural experiences of Latino adolescents in North Carolina. *Child Psychiatry and Human Development*, *37*, 273-292. doi:10.1007/s10578-006-0035-4
- Stevens, G. W., Pels, T. V., Vollebergh, W. A., & Crijnen, A. A. (2004). Patterns of psychological acculturation in adult and adolescent Moroccan immigrants living in the Netherlands. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *35*, 689-704. doi:10.1177/0022022104270111
- Stevens, G. W., Vollebergh, W. A., Pels, T. V., & Crijnen, A. A. (2005). Predicting externalizing problems in Moroccan immigrant adolescents in the Netherlands. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *40*, 571-579. doi:10.1007/s00127-005-0926-x
- Stevens, G. W., Vollebergh, W. A., Pels, T. V., & Crijnen, A. A. (2007). Problem behavior and acculturation in Moroccan immigrant adolescents in the Netherlands effects of gender and parent-child conflict. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *38*, 310-317. doi:10.1177/0022022107300277
- Stevens, G. W., & Vollebergh, W. A. (2008). Mental health in migrant children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *49*, 276-294. doi:10.1111/j.1469-7610.2007.01848.x

- Sullivan, S., Schwartz, S. J., Prado, G., Huang, S., Pantin, H., & Szapocznik, J. (2007). A bidimensional model of acculturation for examining differences in family functioning and behavior problems in Hispanic immigrant adolescents. *The Journal of Early Adolescence*, 27, 405-430. doi: 10.1177/0272431607302939
- Tropp, L. R., Erkut, S., Coll, C. G., Alarcon, O., & Garcia, H. A. V. (1999). Psychological acculturation: development of a new measure for Puerto Ricans on the U.S. mainland. *Educational & Psychological Measurement*, 59, 351-367.
doi:10.1177/00131649921969794
- Van Meeteren, M., Engbersen, G., & Van San, M. (2009). Striving for a better position: aspirations and the role of cultural, economic, and social capital for irregular migrants in Belgium. *International Migration Review*, 43, 881-907.
doi:10.1111/j.1747-7379.2009.00788.x